

ALNÄS – KFUM

av

Nils Sjökvist

ALNÄS

KFUM:s friluftsgård Alnäs ligger vackert placerad nere vid Ekoln. Som alla som passerar på promenadvägen nedanför kunnat notera pågår där under vår – sommar – höst mängder av olika utomhusaktiviteter. Där spelas fotboll och basket, klättras på klätterväggar och repbanor och paddlas kanot. Det är sommartid Uppsalas största daglägerverksamhet för barn mellan 7 och 15 år.

KFUM (Kristliga Föreningen Unga Män) eller YMCA (Young Mens Christian Association) som den kallas i England är världens största ungdomsrörelse med 55 miljoner medlemmar i 130 länder och bildades 1844 i London av George Williams. KFUM i Uppsala bildades redan 1876 och lär idag ha 3500 medlemmar. Fokus är på aktiviteter som kan befrämja hälsa och personlig utveckling men även hjälp till behövande. Rörelsens symbol, den röda triangeln, står för en helhetssyn på människan i form av kropp, själ och ande. Numera står M:et i KFUM för Människor sedan man slagit sig samman med KFUK som var den kvinnliga motsvarigheten.

Förutom Alnäs har man många andra verksamheter i Uppsala. Fritidsverksamhet i Gottsunda, ungdomskulturhuset Vox på Svartbäcksgatan, Budo - huset vid Torbjörns torg för att bara nämna några. Dessutom ett framgångsrikt basketlag.

KFUM i Uppsala var en pionjär när det gällde att skaffa ett så kallat sommarhem till sina medlemmar. Som ungdomsförening ville man ha kontakt med medlemmarna även under sommarmånaderna och utöva verksamheten mera informellt. Det fanns på den tiden få kristna eller ideella föreningar som hade något sådant. Uppsalaföreningen kom att få många efterföljare i hela landet.

Efter sekelskiftet började man mycket anspråkslöst med en enkel tillflyktsort i Gottsunda. Ett ökat intresse gjorde att man ganska snart behövde något större och man hyrde då en villa i Flottsund, Strandhyddan, ett av de få sommarställen som då fanns där. Efter något år var villan upptagen och man hade ingen stans att ta vägen. Snart uppkom då en önskan om att bygga något eget i samma

område.

Ultuna styrelse, med landshövding Bråkenhjelm i spetsen, var tillmötesgående och ställde en tomt nere vid Ekoln till förfogande för ett husbygge. En styrelseledamot lämnade 500 kronor som ett första bidrag till det nya hemmet. Men under villkoret att övriga i styrelsen skulle göra sammanledes. Vilket de också gjorde. Så kom Lillstugan att byggas där upptill 18 nattgäster kunde inkvarteras.

Nästa sommar, 1906, byggdes det stora huset som invigdes 29 juli med högtidstal av dr. Karl Fries. Över 800 personer hade sökt sig ut till Alnäs för att bevittna detta.

Ett sommarhuskonsortium bildades bestående av ett antal grosshandlare, fabriker, bokhandlare och andra borgare i Uppsala med godsägare Josef Ahlberg i spetsen. Som alltid med KFUM var det insamlingar och privata donationer som gav medlen till byggande av lokaler (jfr med KFUM huset i Uppsala). Redan 1907 kunde huset överlämnas i KFUM:s ägo. Huset var skuldfritt men stod på ofri grund, tomten arrenderades av Ultuna. Och så kom det att fortsätta fram till 1934 då tomten övergick till Granebergsbolaget för att redan 1939 tas över av Uppsala stad. Man ingick ett 25-årigt arrendeavtal med staden och mot ett årligt arvode kunde KFUM disponera den. Huset var ursprungligen målat i en röd kulör med ett gråblått plåttak vilket kan ses på en målning från 1907 som fortfarande hänger i på övervåningen.

År 1920 bildades den Svanbergiska bryggfonden och redan 1921 var Alnäs brygga klar. Den invigdes av fabriker Hjalmar Söderberg, en man som finns med i de flesta projekten på det ursprungliga Alnäs. Enligt rapport i UNT utbringades leverop för KFUM och för bryggfonden. Leveropen hade inte förklingat innan ångfartyget *Ekoln II* stävade mot bryggan ditkallad av den provisoriska semaforen och tog ombord de hemvändande gästerna. Den första ångbåten hade lagt till vid Alnäs.

Under årens lopp hade Alnäs blivit en samlingspunkt för studenter och traktens ungdom. Speciellt på midsommarafton var det många som deltog i firandet. Andaktsstunder och gudstjänster var också öppna för allmänheten. Men campingen och turistlivets genombrott och även en större tillgång på sportstugor och bilar gjorde att Alnäs sommarhemsverksamhet mattades av under 1930 - talet och ett visst förfall av anläggningen noterades. Ett upprop gjordes därför 1940 då man sökte donatorer och bidragsgivare men även unga och villiga händer som kunde hjälpa till med upprustning av huset och tomten. Och uppropet fick stor effekt på verksamheten under krigsåren.

År 1968 byggdes en sportstuga vid Alnäs. Det var ursprungligen en butiksbarack som flyttades dit och byggdes om till storstuga, kök och omklädningsrum med bastu och dusch. Samma år hade man förnyat 25-årskontraktet med Uppsala stad vilket möjliggjorde en fortsatt utbyggnad på området. En hel nybyggd tennisbana stod klar 1970. Alnäshuset byggdes senare ut med en stor matsal, reception och kök, allt på undervåningen. Övervåningen används som vaktmästarkontor och förråd.

Bredvid Alnäs ligger en större sommarvilla, Sandnäs, som byggdes 1880 och som hade tillhört en rörmokare Nilsson. Huset med omgivande stor tomt övertogs senare av Uppsala stad. År 1970 fick KFUM nyttjanderätt till huset mot en ganska hög hyra men detta omförhandlades och från 1978 har man kunnat disponera huset och omgivningarna till en rimligare hyra. Huset som var ganska nergånget har under åren renoverats av KFUM till en hög standard och innehåller numera en sovsal på övervåningen med våningssängar. Nedre botten innehåller kök och samlingsrum.

Båthuset nere vid promenadvägen har inretts med golv och har använts till bostad under sommarmånaderna för ledare. Marken där volleybollbanan och fotbollsplanen nu ligger var från början sluttande ner mot sjön. Den har senare fyllts ut med sprängsten från bygget av Gottsunda centrum och sedan planats ut.

År 1996 fick KFUM möjlighet att köpa hela området av kommunen för en mycket låg summa. En bindande klausul i försäljningen var att anläggningen fortsatt skulle användas för den slags ungdomsverksamhet som bedrivits där.

Som nämnts är den stora verksamheten under sommaren med daglägerverksamhet för barn från hela Uppsala. Men även under höst och vår används anläggningen för olika verksamheter. Det är konfirmationsläger, läger för funktionshindrade barn och för invandrarbarn. Hela anläggningen är handikappanpassad. Här finns klättervägg och höghöjdsbana, studsmattor och kanoter. Vindsurfingfolket har ett eget hus nere vid sjön där brädor och annat förvaras. Man kan spela fotboll, basket eller volleyboll.

